

Написано от Христо Христов
Събота, 12 Март 2011 23:38

На 1 март 2011 г. се навършиха 82 години от рождението на гениалния български писател **Георги Марков**.

В секция „Книги“ на рубриката „Памет“ сайтът **Държавна сигурност.com** ви представя неговите **„Задочни репортажи за България“**

– една от най-забележителните панорами, запечатали за поколенията истината за епохата на комунизма.

В [част 1](#) бяха разказани малко известни моменти от историята за написването на „Репортажите“.

В [част 2](#) беше показано как Шесто^о управление на Държавна сигурност за борба с идеологическата диверсия е чело „Задочни репортажи за България“.

[Част 3](#) разкри историята за първото издание на „Репортажите“ зад граница през 1981 г.

В [част 4](#) представяме подробности около издаването на „Репортажите“ през 1990 г. в България, както и за последвалите издания на книгата.

⋮

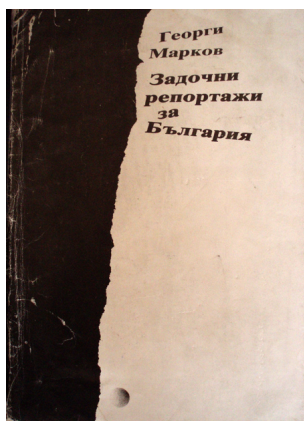
Написано от Христо Христов
Събота, 12 Март 2011 23:38

След 10 ноември 1989 г. заличеният по време на комунистическото управление от българската литература писател Георги Марков посмъртно става един от най-издаваните автори в България. Той се завръща с гръм и трясък в родината си веднага след краха на комунистическата система чрез книгата, заради която е убит – „Задочни репортажи за България“.

И то не през задния вход, а през парадния за ужас на срутилия се комунистически режим. „Репортажите“ стигат 100 000 тираж и се разграбват веднага, като по този начин недвусмислено подпечатват безсмъртието на автора им.

По този начин „Задочните репортажи“ се превръща в една от най-тиражните книги, издавани след промените в България.

Издаването на книгата в бурната 1990 г.

Съпругата на Георги Марков Анабел Маркова пристига за първи път в България в началото на януари 1990 г. При тази първа визита тя поставя въпроса за изясняване на виновните за убийството на писателя 12 години по-рано.

Написано от Христо Христов
Събота, 12 Март 2011 23:38

Още през февруари същата година тя се връща и тогава носи със себе си оригиналния ръкопис на „Задочни репортажи за България“. Първоначално към книгата проявят интерес от издателство „Български писател“, но Анабел Маркова го отклонява, тъй като предложението е за непълно издание на „Репортажите“

Сериозното предложение идва от издателство „Профиздат“. Човекът, който убеждава директора на издателството Никола Радев да издаде книгата е писателят Георги Борисов. Още през декември 1989 г. той е осъществил контакт с Анабел Маркова и прави едно от първите интервюта с нея, което е публикувано в труд през януари 1990 г.

Специално за сайта Държавна сигурност.com Анабел Маркова разказа за неповторимото преживяване при издаването на „Репортажите“ през паметната 1990 г. следното:

През 1990 г. , когато посетих България за втори път, аз донесох със себе си оригиналния ръкопис на „Задочните репортажи“ на Георги, за да ги предоставя на издателството, което щеше да ги издаде за първи път. Това беше „Профиздат“. Знаем, че някои копия на версията на Йосиф Загорски, издадени през 1981 са били контрабандно внесени в България. За мен беше страшно вълнуващо книгата да се отпечата открито в собствената родина на Георги, за първи път.”

Действително до този момент комунистическата цензура не е допуснала споменаването на името на писателя след окончателното му оставане на Запад през 1971 г. Дотогава „Репортажите“ са слушани само по заглушаваното от комунистическата власт радио „Свободна Европа“. Няколко стотин книги от тиража на „Репортажите“, издадени през 1981 г. в Швейцария от фонд „Георги Марков“ са вкарани нелегално в НРБ през 80-те години.

Имало е и апокрифни издания на отделни части на „Репортажите“, отпечатвани от емигранти на циклостил и на части от предаванията на Марков. Съществува дори джобно издание на „Задочни репортажи“ с размерите на цигарена кутия.

Забранената книга е изземвана от властта от българи, които са опитвали да я вкарат в България в багажа си. Така например книгата е била иззета от съдения по процеса срещу Трай Костов първи ръководител на контраразузнаването след 9 септември 1944 г. Стефан Богданов.

Написано от Христо Христов
Събота, 12 Март 2011 23:38

„Репортажите“ са конфискувани дори от майката на Георги Марков Райка, която ги взима със себе си при посещение на другия си син Никола Марков в Канада през 80-те години. „На връщане на летището тя беше най-щателно претърсена, съблечена е гола. В багажа ѝ са открити две тома от швейцарското издание на „Задочни репортажи“ и ги конфискуваха“, спомня си Любен Марков, братовчед на писателя.

Интересна подробност е, че Анабел Маркова и най-близките на писателя в родината му първоначално нямат ясна представа по въпроса за авторските права в България и търсят юридически консултант. Човекът, който ги консултира е съдията Димитър Попов, тогава зам.-председател на Софийския градски съд. Много скоро той го оглавява, а през лятото е назначен за председател на ЦИК за първите демократични избори. През декември 1990 г. става първият министър-председател след промените, който не е представител на БКП/БСП.

Тиражът на книгата

Договорът, който се подписва между Анабел Маркова и „Профиздат“, не съдържа тираж. Единственото условие на съпругата на писателя е неговата творба да се издаде в пълен вид, така както Георги Марков е написал „Репортажите“ без никаква промяна на текста.

Написано от Христо Христов
Събота, 12 Март 2011 23:38

Книгата е отпечатана през лятото. Тя е в един том от 516 страници. „На практика тя изобщо не се задържа на сергиите, разграби се веднага”, спомня си братовчедът на Георги Марков Любен Марков.

Първоначалният тираж на „Репортажите” е 72 000. Той е съставен на базата на заявките на отделните държавни книгоразпространителски центрове в София и в провинцията. С допечатките тиражът стига 100 000. Цената на основния тираж е 9.10 лв., а на допечатката 19.10 лв.

Предговорът на писателя Георги Борисов

Писателят Георги Борисов, съдействал за издаването на книгата, пише и предговора към нея. В него е отдадено дължимото на гениалния автор, запечатал по неповторим начин епохата на комунизма в България:

„Тази книга, която ти вече разгърна, читателю, отне живота на своя автор преди дванайсет години. По странно стечение на обстоятелствата покушението срещу Георги Марков съвпада с празничните залпове на шампанското по случай рождения ден на един от неговите герои – Тодор Живков.

Това става в сърцето на Лондон, на две хиляди мили от Люлин и Витоша, следобед на 7 септември 1978 година. Вече девет месеца, откак събраните тук репортажи са излъчени по радио „Свободна Европа”.

Всъщност в родината си Георги Марков е мъртъв отдавна. Отдавна не пише, не получава награди, не произдава. Погребали са го жив, заедно с книгите и пиесите му – общо

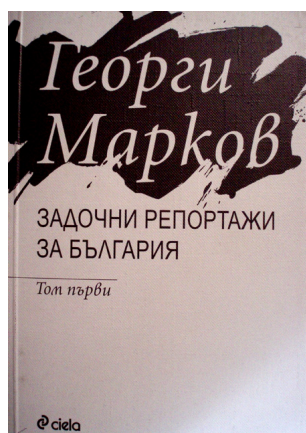
Написано от Христо Христов
Събота, 12 Март 2011 23:38

дванадесет на брой – някогашните му щедри работодатели и тънки ценители...

За какво всъщност става дума в тази книга?

Става дума за хора, които са предали комунистическите си идеали и под железния благослов на сталиновата десница, в името на висши партийни повели и утопично бъдеще, лишават от елементарни права други хора, множат себеподобни, ограждат се с лакеи и копои, гаврят се с националния дух и го покваряват, рушат националната икономика и обзети от чувство за безнаказаност, водят злощастното съществуване на американски милиардери.

Става дума за такива явления в тоталитарното общество, като врагоманията и култа, всеобщото подозрение и безразличие, партийния патриотизъм и погазването на националните чувства, автоцензурата и доносничеството, разпадането на семейството и експлоатацията на еманципираната жена, вещоманията и чуждопоклонничеството, проституирането и сводничеството с „разузнавателни“ цели, поголовното крадене и бягане от държавата.

Става дума за паратизиращата на гърба на народа симбиоза между власт и култура, когато, за да омилостиви партийното божество, творецът е принуден да принася в жертва съвестта си и дадената му от Бога дарба, да вдъхва живот на мъртви доктрини и да представя действителността такава, каквато искат да я видят покровителите му, като по този начин обезличава себе си, и хората, за които твори...

Затварям тази книга, читателю, и си мисля: колко наши писатели са в състояние днес с такова постоянство и страст, с документална точност и самоубийствена проникателност да възкресят цяла една епоха; да извършат подобен анализ на обществените ни структури; да разнищят толкова съдбоносни за нацията ни явления и да ги онагледят с

Написано от Христо Христов
Събота, 12 Март 2011 23:38

живи човешки образи и съдби; с такова достойнство и вяра в българина да произнесат присъдата си за престъпления, които едва сега разкриваме, да жертват постове и облаги, да съсипят майките си и бащите си, да обрекат на лишения собствените си деца и жени?...

Колцина днес владеват подобно мъжество?

Георги Марков го носеше в себе си и плати със своя живот, но спаси душата си.”

Изданията на "Гутенберг" и "Сиела"

15 години по-късно двама български емигранти в Канада Панайот Панайотов и Антон Чипев стават спомоществатели на ново издание на „Задочни репортажи за България“. Издава ги издателство „Гутенберг“ в 1 том от 779 страници. Изданието е луксозно.

През 2008 г. издателство „Сиела“ започва да издава събраните съчинения на Георги Марков. Първите два тома от тях са „Задочни репортажи за България“.

Тяхната поява на книжния пазар затвърждават силата на "Репортажите" и дават възможност те да бъдат преоткрити от младите поколения българи.